

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 29ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1973

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΗΛΙΑ Γ. ΜΑΡΙΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ ἡ Διεθνῆς Ἀκαδημαϊκὴ Ἐνωσις, ὑπὸ Ἰ. Ν. Θεοδωρακοπούλου*, Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν εἶναι τακτικὸν μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως Ἀκαδημιῶν καὶ τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου Ἑρευνῶν. Τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ νόμου 4398 τοῦ 1929, διὰ τοῦ ὁποίου κυροῦται ἡ συντακτικὴ ἀπόφασις τῆς 18ης Μαρτίου τοῦ 1926 περὶ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, διαλαμβάνει τὴν ἐξῆς παράγραφον : *«Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ὡς μόνος ἐν Ἑλλάδι ἀνεγνωρισμένος ἀντιπρόσωπος τῆς Διεθνοῦς Ἀκαδημαϊκῆς Ἐνώσεως καὶ τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου Ἑρευνῶν, διεξάγει καὶ διαβιβάζει πᾶσαν τὴν μετὰ τῶν σωματείων τούτων σχετικὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀλληλογραφίαν καὶ ὀρίζει τοὺς ἀρμοδίους ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος διὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιστήμης, κατὰ τὰς ἐκάστοτε γενικὰς καὶ μερικὰς συνελεύσεις τῶν ἄνω σωματείων, καθὼς καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξαρτωμένων διεθνῶν ἐπιστημονικῶν ἐνώσεων ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς μελῶν ἢ καὶ ἐκ τῶν εἰς τὰ λοιπὰ σχετικὰ ἰδρύματα ἀνηκόντων ἐπιστημόνων»*. Κατὰ τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν θὰ ὁμιλήσω διὰ τὴν Διεθνή Ἐνωσιν Ἀκαδημιῶν καὶ ὄχι διὰ τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον Ἑρευνῶν ἢ, ὅπως ὀνομάζεται ἡ διεθνῆς αὕτη ἔνωσις, International Council of Scientific Unions, διὰ τὸ ὅποιον ἐπιφυλάσσομαι νὰ ὁμιλήσω εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν.

Ἡ Διεθνῆς Ἐνωσις Ἀκαδημιῶν ἰδρύθη, ὡς γνωρίζω, κατὰ πρότασιν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων, ἡ δὲ διοικητικὴ

* J. N. THEODORACOPOULOS, L'Académie d'Athènes et l'Union Académique Internationale.

αὐτῆς ἔδρα εὐρίσκεται ἐν Βρυξέλλαις εἰς τὸ μέγαρον τῶν Ἀκαδημιῶν, συνέρχεται δὲ ἀπαξ τοῦ ἔτους εἰς Γενικὴν Συνέλευσιν ὅλων τῶν Ἀκαδημιῶν, αἵτινες συμμετέχουν εἰς αὐτήν, καὶ κατὰ μίαν ἐπικρατήσαν συνήθειαν ἀνὰ πᾶν δεύτερον ἔτος συνέρχεται αὕτη ἐν Βρυξέλλαις, καθὼς ἐπίσης ἀνὰ πᾶν δεύτερον ἔτος ἡ συνέλευσις αὕτη τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως Ἀκαδημιῶν γίνεται εἰς μίαν ἐκ τῶν πρωτευουσῶν τῶν χωρῶν εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν αἱ Ἀκαδημαίαι. Ἀπαξ τοῦ ἔτους ἐπίσης συνέρχεται τὸ προεδρεῖον τῆς Ἐνώσεως, τὸ ὁποῖον ἐπεξεργάζεται καὶ προπαρασκευάζει τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἔρχονται πρὸς συζήτησιν κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν. Ἐφέτος ἡ Σύνοδος τοῦ προεδρείου ἐγένετο εἰς Παρισίους εἰς τὸ Institut de France κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ Ἰανουαρίου. Δέον ἐδῶ νὰ σημειωθῇ ὅτι εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκπρόσωπος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν μετείχεν ὡς μέλος τοῦ προεδρείου, ἐκλεγείς κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1972 εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ἐν Βρυξέλλαις καὶ λαβὼν μάλιστα κατὰ τὴν ἐκλογὴν τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ψήφων. Πρέπει ἐπίσης ἐδῶ νὰ δηλώσω ὅτι ἅμα τῇ ἐκλογῇ μου ὡς μέλους τοῦ προεδρείου ἠὲ χαρίστησα τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν διὰ τὴν τιμὴν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἐν τῷ προσώπῳ μου πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν. Εἶμαι δὲ εὐτυχῆς ὅτι εἰς τὴν σελίδα 147 τοῦ *Compte Rendu* τῆς 46ης ἐτησίας Συνελεύσεως τῆς Ἐνώσεως ἀναφέρεται ἡ δήλωσίς μου αὕτη. Ἡ σύνθεσις τοῦ προεδρείου κατὰ τὴν συνέλευσιν ταύτην ἐγένετο δι' ἐκλογῆς ἐκ μέλους τῆς Ὀλομελείας ὡς ἀκολούθως: Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως ἐξελέγη ὁ Ἀκαδημαϊκὸς τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βελγίου G. Verbeke, Ἀντιπρόεδρος ὁ Ἄγγλος Ἀκαδημαϊκὸς καὶ κλασσικὸς φιλόλογος E. G. Turner καὶ ὁ Ἰάπων ἱστορικὸς T. Yamamoto, ὡς μέλη δὲ ὁ Οὐγγρος J. Harmata, ὁ Φινλανδοῦς V. Vaänämen, ὁ Τσεχοσλοβάκος P. Oliva, ὁ Γερμανὸς V. Pöschl καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ὁ ὁποῖος θὰ παραμείνῃ εἰς τὸ συμβούλιον ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Αἱ Ἀκαδημαίαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι μέλη τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως, εἶναι αἱ ἑξῆς: Ἀναφέρω δὲ αὐτὰς κατὰ τὴν σειρὰν καθ' ἣν ἀναγράφονται ἀλφαβητικῶς εἰς τὸ *Compte Rendu*, ἐκδοθὲν τὸ 1972. Ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου καὶ ἡ Ἀκαδημία τῆς Λειψίας, ἡ Ἀκαδημία τοῦ Göttingen, τῆς Heidelberg, τοῦ Mainz καὶ τοῦ Μονάχου. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Αὐστραλίας, ἡ Ἀκαδημία τῆς Αὐστρίας, ἡ Βασιλικὴ Ἀκαδημία τοῦ Βελγίου, τὸ Κέντρον Ἐρεῦνης Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν τοῦ Καναδά, μὲ ἐκπροσώπους τόσον ἀπὸ τὸ Quebec ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ Μοντρεάλ καὶ τὸ ὁποῖον ἐπέχει θέσιν Ἀκαδημίας τοῦ Καναδά, ἡ Βασιλικὴ Δανικὴ Ἀκαδημία, τρία ἀκαδημαϊκὰ ἰδρύματα τῆς Ἰσπανίας, δηλαδὴ τὸ Πατρονάτον τῆς Μαδρίτης, τὸ Ἰνστιτοῦτον Καταλανικῶν Σπουδῶν καὶ ἡ Ἀκαδημία τῆς Ἱστορίας τῆς Βαρκελώνης, τὸ Ἀμερικανικὸν Συμβούλιον Ἐκπαιδευτικῶν Ἐπιστημονικῶν Ἐταιρειῶν, τὸ ΠΑΑ 1973

ὁποῖον ἐπέχει θέσιν Ἀκαδημίας ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ἡ Societas Scientiarum τῆς Φινλανδίας, ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων, ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἠθικῶν καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ Βρετανικὴ Ἀκαδημία, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἡ Οὐγγρικὴ Ἀκαδημία, ἡ Ἐθνικὴ Ἐνωσις τῶν Ἰταλικῶν Ἀκαδημιῶν, ἡ Ἀκαδημία τῆς Ἰαπωνίας, ἡ Ἀκαδημία τοῦ Μεξικοῦ, ἡ Ἀκαδημία τῆς Νορβηγίας, ἡ Βασιλικὴ Ἀκαδημία τῶν Κάτω Χωρῶν, ἡ Ἀκαδημία τῆς Πολωνίας, ἡ Ἀκαδημία τῆς Ρουμανίας, ἡ Ἀκαδημία τῆς Σουηδίας, ἡ Ἐταιρεία τῶν Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν τῆς Ἑλβετίας, ἡ ὁποία ἐπέχει θέσιν Ἀκαδημίας, ἡ Ἀκαδημία τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ τὸ Τουρκικὸν Ἰδρυμα τῆς Ἀγκύρας, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Turk Tarih Kurumu, τὸ ὁποῖον ἐπέχει θέσιν Ἀκαδημίας καὶ ἔγινε δεκτὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν Ἐνωσιν Ἀκαδημιῶν.

Ἐντύπωσιν προκαλεῖ βεβαίως τὸ γεγονός ὅτι ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Διεθνῆ Ἐνωσιν Ἀκαδημιῶν ἡ Σοβιετικὴ Ἀκαδημία, δύναμαι δὲ νὰ καταστήσω γνωστόν, διότι συνεζητήθη τὸ θέμα τοῦτο κατὰ τὴν ἐφετεινὴν σύνοδον τοῦ προεδρείου ἐν Παρισίοις, ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἀκαδημία δὲν φαίνεται διατεθειμένη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Διεθνῆ Ἐνωσιν Ἀκαδημιῶν, ἀν καὶ ἡ Διεθνὴς Ἐνωσις Ἀκαδημιῶν κατ' ἐπανάληψιν ἔδωκε λαβὴν πρὸς ἀνάπτυξιν σχέσεων πρὸς τὴν Σοβιετικὴν Ἀκαδημίαν. Οἱ λόγοι αὐτῆς τῆς ἀποχῆς εἶναι πολλοὶ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐνταῦθα, ὁ κυριώτερος ὅμως εἶναι πολιτικός. Σημασίαν ἔχει νὰ μνημονευθῆ ἐνταῦθα ὅτι ἐκάστη χώρα, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἀκαδημιῶν ποὺ ἔχει, διαθέτει εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν δύο ψήφους. Οὕτως ὑπάρχει ἰσότης δικαιωμάτων μεταξὺ ὅλων τῶν χωρῶν. Τὸ θέμα τοῦτο συνεζητήθη κατὰ τὴν ἐφετεινὴν σύνοδον τοῦ προεδρείου ἐξ ἀφορμῆς ἀξιώσεων χωρῶν ποὺ διαθέτουν περισσοτέρας τῆς μιᾶς Ἀκαδημίας καὶ ἐλύθη μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἀνέφερα ἀνωτέρω. Πρέπει ἐδῶ νὰ προστεθῆ ὅτι ἡ Διεθνὴς Ἐνωσις Ἀκαδημιῶν, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων, προέβη εἰς πολλαπλᾶ διαβήματα διὰ τὴν γεωγραφικὴν ἐπέκτασιν αὐτῆς, ὥστε νὰ περιλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς καὶ τὰς Ἀκαδημίας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν μέλη τῆς Ἐνώσεως. Ὅμως τὰ διαβήματα αὐτὰ ἔμειναν δίχως ἀποτελέσματα. Ἐκτὸς τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν ἡ Αἴγυπτος, τὸ Ἰράν, ἡ Βουλγαρία καί, καθὼς ἀνέφερα πρὶν, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις.

Εἶναι ὅμως ἀνάγκη μετὰ τὴν γενικὴν αὐτὴν εἰσαγωγὴν νὰ ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς τοὺς τομεῖς τῆς δράσεως τοῦ διεθνοῦς τούτου πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ. Οἱ τομεῖς αὐτοὶ διοικοῦνται καὶ κατευθύνονται ἀπὸ ἐπιτροπὰς, ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 25. Τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν ἦτο ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος

μὲ παρεκίνησε νὰ προτείνω πρὸ ἐτῶν εἰς τὴν Σύγκλητον, ὅπως ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὴν Διεθνῆ Ἑνωσιν Ἀκαδημιῶν, ἀποτελεσθῆ ἀπὸ δύο μέλη, ὑπέδειξα δὲ τότε εἰς τὴν Σύγκλητον ὡς δεύτερον μέλος τὸν συνάδελφον κύριον Δ. Ζακυθινόν. Δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῆ ἡ Ἀκαδημία ὅτι, ὅταν τὸ πρῶτον, δηλαδὴ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1967, συμμετέσχον ὡς ὁ μόνος ἐκπρόσωπος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὴν Διεθνῆ Ἑνωσιν Ἀκαδημιῶν, συνεδριάσασαν τότε εἰς τὸ Oslo τῆς Νορβηγίας, εὐρέθην ἐνώπιον παγερᾶς ἀτμοσφαιράρας. Ἡ ἀτμόσφαιρα αὕτη ἤρχισε νὰ θερμαίνεται μόνον ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ γνωρίζω τρία ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἑνώσεως, τὰ ὁποῖα ἦσαν οἱ Καναδοὶ ἐκπρόσωποι, ὁ κ. Lebel, ἔνθερος φίλος τῆς Ἑλλάδος καὶ καθηγητῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ὁ κ. Klibansky, ἐξαίρετος ἐρευνητῆς τοῦ Πλατωνισμοῦ τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ παλαιὸς μου σπουδαστῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Heidelberg, καὶ ὁ Γάλλος Καθηγητῆς P. Devambe, διευθυντῆς τοῦ τμήματος τῶν κλασσικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Μουσείου τοῦ Louvre, ἔνθερος φιλέλλην καὶ γνώστης τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐπίσης μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς παγερᾶς ἀτμοσφαιράρας οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἰταλικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας τῆς Νορβηγίας, μετὰ τοῦ ὁποίου ὡς Ὑπουργὸς Παιδείας τὸ 1966 - 1967 εἶχον ἀνταλλάξει τρεῖς ἐπιστολὰς ἐν ὄψει τῆς ἐπικειμένης συναντήσεως τῶν Ὑπουργῶν Παιδείας τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν Ἀθήναις καὶ προγραμματισμένης διὰ τὸν Μάιον τοῦ 1967, ἀναβληθείσης δὲ κατὰ πρότασίν μου ἐν ὄψει τῶν ἀναμενομένων διὰ τὸν Μάιον 1967 ἐκλογῶν ἐν Ἑλλάδι.

Εἰς τὰς 25 ἐπιτροπὰς δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ εἰδικαὶ ἐπιτροπαί, αἱ ὁποῖαι ἀσχολοῦνται μὲ τὰ οἰκονομικὰ θέματα καὶ μὲ τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως Ἀκαδημιῶν. Ἐκ τῶν δύο τούτων, ἡ μὲν πρώτη φέρει τὸ ὄνομα Ἐπιτροπὴ τῶν Οἰκονομικῶν, ἡ δὲ δευτέρα Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑποθέσεων. Τὰ θέματα τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑποθέσεων ἀψηχόλησαν πολὺ τὸ προεδρεῖον κατὰ τὴν σύνοδον αὐτοῦ τοῦ ἔτους εἰς Παρισίους, μεταξὺ δὲ τῶν θεμάτων τούτων ὑπῆρξεν ἡ εἰσήγησις τοῦ Προέδρου τῆς Ἑνώσεως διὰ τὴν διεύρυνσιν, γεωγραφικῶς ἐννοουμένην, τῆς Ἑνώσεως Ἀκαδημιῶν. Πρέπει νὰ γνωρίζουν τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὅτι ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἀκαδημιῶν πνέει ἓνας ἄνεμος ἐνισχυόμενος καὶ ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Οὐνέσκο, μετὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἑνωσις Ἀκαδημιῶν συνδέεται καὶ οἰκονομικῶς, ὁ ὁποῖος καλλιεργεῖ τὴν τάσιν νὰ περιληφθοῦν εἰς τὴν Ἑνωσιν Ἀκαδημιῶν καὶ ἰδρύματα ἡσσονος ἐπιστημονικῆς παραδόσεως καὶ ἀξίας εἴτε ἰδρυθέντα μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας εἴτε καὶ ὑπάρχοντα πρὸ τοῦ πολέμου, μὴ ἔχοντα ὅμως διεθνή ἐπιστημονικὴν προβολήν. Ὅλοι ἀντιλαμβάνεσθε τὸ μέγεθος τοῦ θέματος

τούτου καὶ δύνασθε νὰ συνειδητοποιήσετε μὲ πόσῃ ἀντίστασιν τὰ γηραιὰ ἀκαδημαϊκὰ σώματα ἀντιμετωπίζουν παρομοίας τάσεις ἢ μᾶλλον τοὺς ἀνέμους αὐτοὺς τοῦ Αἰόλου διὰ τὴν Ἑνωσιν τῶν Ἀκαδημιῶν. Ἡ θέσις μου ἐν προκειμένῳ ὑπῆρξε κατηγορηματικὴ. Εἶπα δηλαδὴ ὅτι ἰδρύματα ἴσσοнос ἐπιστημονικῆς παραδόσεως δὲν δύνανται νὰ γίνουν δεκτὰ εἰς τὴν Ἑνωσιν Ἀκαδημιῶν. Τὰ γηραιὰ ἀκαδημαϊκὰ σώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ὡς εἶναι φυσικὸν τὰ ἐρείσματα τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἀκαδημιῶν, δὲν παραιτοῦνται τῶν ἀκαδημαϊκῶν παραδόσεων, αἱ ὁποῖαι, φυσιολογικῶς ἀνανεοῦμεναι, προσέδωσαν τόσῃν δόξαν εἰς αὐτά.

Δύο πράγματα θέλω ἐδῶ νὰ ἀναφέρω: πρῶτον ὅτι ἡ Ἑλλὰς συμμετέχει εἰς τὴν Οὐνέσκο ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ὄργανισμοῦ τούτου δι' ἐτησίας χρηματικῆς συνδρομῆς 150 χιλιάδων δολλαρίων δίχως νὰ καρποῦται σχεδὸν οὐδενὸς σοβαροῦ ἀνταλλάγματος καὶ δεύτερον, πρῶγμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἔμμεσον σχέσιν μὲ τὴν ἔμμονην εἰς τὰς παλαιὰς ἀκαδημαϊκὰς παραδόσεις, ὅτι ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς κ. Samaran, τὸ δεύτερον κατ' ἀρχαιότητα μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων, κληθεὶς ἐφέτος δι' εἰδικὸν θέμα εἰς μίαν τῶν συνεδριάσεων τοῦ προεδρείου, ἔθεσε τὸ θέμα τῆς γλώσσης ποῦ πρέπει νὰ χρησιμοποιῆται εἰς τὴν Ἑνωσιν. Τὸ καταστατικὸν τῆς Ἑνώσεως λέγει ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς ἀλληλογραφίας τῆς Ἑνώσεως εἶναι ἡ Γαλλικὴ καὶ τοῦτο ἀκριβῶς, ἀπαντῶν εἰς τὸν Γάλλον Ἀκαδημαϊκόν, ἐτόνισε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως, προσθέσας ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται νὰ γίνῃ χρῆσις καὶ ἄλλης εὐρωπαϊκῆς γλώσσης ἀπὸ ὠρισμένον μέλος. Τὸ θέμα τοῦτο ἐγεννήθη, διότι ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑνώσεως, ὁ Ἄγγλος Turner, ὠμίλησε ἀγγλιστί, ἂν καὶ χρησιμοποιεῖ ὁ ἴδιος καὶ τὴν Γαλλικὴν. Αὐτὰ τὰ ἀναφέρω διὰ νὰ φανῇ πόσον σεβαστὴ εἶναι ἡ παράδοσις ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἑνώσεως, παρὰ τὸν ἄνεμον ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ ὠρισμένα μέλη τῆς Ἑνώσεως καὶ τὸν ὁποῖον ἀνέφερα ἀνωτέρω. Εἰς τὸ θέμα τῆς διευρύνσεως τῆς Ἑνώσεως θὰ ἐπανέλθω κατωτέρω.

Προτοῦ προχωρήσω εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν κυρίων θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ βασικὸν ἔργον τῆς Ἑνώσεως καὶ τὰ ὁποῖα συνεζητήθησαν ἐξαντλητικῶς κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ προεδρείου εἰς Παρισίους τὸ τρίτον δεκαήμερον τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ '73, πρέπει ἐδῶ νὰ ἀναφέρω εἰς ποίας ἐπιτροπὰς μετέχουν οἱ δύο ἐκπρόσωποι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑποθέσεων μετέχει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Ζακυθινὸς καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ὡς μέλος τοῦ προεδρείου. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Corpus Vasorum Antiquorum μετέχουν ἀμφότεροι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀκαδημίας. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Λεξικοῦ τῶν Μεσαιωνικῶν Λατινικῶν μετέχει ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Tabula Imperii Romani μετέχει ὁ κ. Ζακυθη-

νός. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Corpus Philosophorum Medii Aevi, δηλαδὴ τῶν μέσων αἰώνων, μετέχουν ἀμφότεροι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀκαδημίας. Ἐπίσης εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Monumenta Musicae Byzantinae μετέχουν ἀμφότεροι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἔργων τοῦ Ἐράσμου μετέχει ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Fontes Africanae Historiae μετέχει ὁ κ. Ζακυθηνός. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Projets Nouveaux μετέχει ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας.

Ἡ ὕλική συνδρομὴ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὸν γενικὸν προϋπολογισμόν τῆς Ἐνώσεως Ἀκαδημιῶν ἀνέρχεται κατ' ἔτος εἰς 35.000 βελγικὰ φράγκα. Ἐς σημειωθῆ ἔνταῦθα ὅτι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν 12 Ἀκαδημιῶν τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως, αἵτινες καταβάλλουν τὴν ὡς ἄνω ἐτησίαν συνδρομὴν. Ὅλοι αἱ λοιπαὶ Ἀκαδημίαι καταβάλλουν τὸ ποσὸν τῶν 25.000 βελγικῶν φράγκων. Κατὰ τὸ ἔτος 1971 - 72 τὸ σύνολον τοῦ ποσοῦ ἐκ τῶν συνεισφορῶν καὶ τῶν πωλήσεων τῶν διαφόρων ἐκδόσεων τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως ἀνῆλθεν εἰς 1.289.423 βελγικὰ φράγκα. Πρέπει ἐδῶ νὰ σημειωθῆ ὅτι τὰ ἔξοδα τῆς Γενικῆς Γραμματείας τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως, δηλαδὴ τὰ ἐνοίκια, οἱ μισθοὶ τοῦ προσωπικοῦ, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἀμοιβῆς τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως, ὁ ὁποῖος εἶναι συνήθως Βέλγος Ἀκαδημαϊκός, καταβάλλονται ἀπὸ τὴν βελγικὴν κυβέρνησιν. Τοῦτ' αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν καὶ διὰ τὸ Institut International de Philosophie, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μίαν διεθνή Ἀκαδημίαν τῆς Φιλοσοφίας με ὠρισμένον ἀριθμὸν μελῶν, τοῦ ὁποῖου ὁ ὑποφαινόμενος τυγχάνει τακτικὸν μέλος καὶ μέλος τοῦ προεδρείου καὶ τὸ ὁποῖον συνέρχεται ἅπαξ τοῦ ἔτους κατὰ Σεπτέμβριον εἰς μίαν ἐκάστοτε διαφοροετικὴν χώραν πρὸς συζήτησιν ἑνὸς φιλοσοφικοῦ θέματος. Ἡ ὅλη περιουσία τῆς Διεθνoῦς Ἐνώσεως Ἀκαδημιῶν εἶναι ἐπενδεδυμένη εἰς σταθερὰ χρεώγραφα καὶ ἀνέρχεται εἰς ἀρκετὸν ἀριθμὸν ἑκατομμυρίων βελγικῶν φράγκων. Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐσωτερικῶν Ὑποθέσεων, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως μᾶς κατέστησε γνωστὰ κατὰ τὴν ἐφετεινὴν σύνοδον τοῦ προεδρείου εἰς Παρίσιους ὅλα τὰ σχετικὰ στοιχεῖα. Ἐπίσης κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων συνεζητήθησαν δύο σημαντικαὶ προτάσεις: ἡ μία τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Γραμμάτων περὶ ἐκδόσεως ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως ἑνὸς Λεξικοῦ εἰκονογραφημένου τῆς κλασσικῆς μυθολογίας καὶ ἡ δευτέρα τῆς Βρετανικῆς Ἀκαδημίας περὶ διεθνoῦς ἀνταλλαγῆς μελῶν τῶν Ἀκαδημιῶν ἀσχολουμένων μεθ' ἑαυτὰ τῶν πνευματικῶν ἐπιστημῶν. Καὶ αἱ δύο αὐταὶ προτάσεις ἐγένοντο δεκταί, συνεστήθησαν δὲ καὶ τριμελεῖς ἐπιτροπαί, αἱ ὁποῖαι θὰ ὑποβάλουν κατὰ τὸν Ἰούνιον, κατὰ τὴν Σύνοδον τῶν Ἀκαδημιῶν

ἐν Λονδίῳ, συγκεκριμένα σχέδια. Πρέπει ἐδῶ νὰ ἀναφέρω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἐδήλωσεν ὅτι θὰ συμβάλῃ ὑλικῶς μὲ τὸ ποσὸν τῶν 3.600 ἐλβετικῶν φράγκων διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Λεξικοῦ τῆς κλασσικῆς μυθολογίας. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καθὼς καὶ ὁ Ἀγγλος κλασσικὸς φιλόλογος Turner καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐνώσεως ἀποτελοῦν μέλη τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὸ εἰκονογραφικὸν λεξικὸν τῆς κλασσικῆς μυθολογίας καὶ θὰ ὑποβάλουν σχετικὰς προτάσεις. Ὡς πρὸς τὴν διεθνῆ ἀνταλλαγὴν μελῶν τῶν Ἀκαδημιῶν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἤδη ἐπὶ τῆς προεδρείας τοῦ κ. Ζέρβα εἶχε προχωρήσει ἐν συνεννοήσει μὲ τὴν Royal Society τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἡ ὁποία καλλιιεργεῖ τὰς ἐπιστημονικὰς σχέσεις καὶ ἀνταλλαγὰς εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας, ἔχει δὲ ἤδη ἀναπτύξει αὐτοῦ τοῦ εἴδους σχέσεις μὲ 20 εὐρωπαϊκὰς Ἀκαδημίας. Παράλληλος εἶναι καὶ ἡ πρότασις τῆς Βρετανικῆς Ἀκαδημίας σχετικῶς πρὸς τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἐπιστήμας ἢ, ὅπως λέγουσιν οἱ Ἀγγλοσάξωνες, τὰ Humanities. Ἡ πρότασις διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν μελῶν Ἀκαδημιῶν τῶν ἀνθρωπιστικῶν σπουδῶν, ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Ἐνωσιν ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Γενικὸν Γραμματέα τῆς Βρετανικῆς Ἀκαδημίας κ. Allen καὶ εἶναι τόσον καλῶς θεμελιωμένη, ὥστε εἶναι βέβαιον ὅτι τὸν Ἰούνιον θὰ γίνῃ δεκτὴ ἀπὸ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Ἐνώσεως. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀπήντησεν ἤδη ἀπὸ τοῦ θέρους εἰς τὸ σχετικὸν ἔγγραφον τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Βρετανικῆς Ἀκαδημίας θετικῶς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Corpus Vasorum Antiquorum, τῆς ὁποίας τὸ θέμα δι' ἡμᾶς μάλιστα τοὺς Ἕλληνας ἔχει τεραστίαν ἐθνικὴν σημασίαν, ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἐξόχως ἀποδοτικὸν ἔργον. Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἡ Ἑλλὰς θὰ ἦτο δυνατόν ἀλλὰ καὶ ἐπάναγκες νὰ ἀναπτύξῃ ἀσυναγώνιστον ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην χώραν δρᾶσιν, διότι κατέχει τόσον ὑλικόν, ὥστε δύναται νὰ ὑπερκαλύψῃ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο, ἐμπνεομένη ἀπὸ τὰς ὑποδείξεις τῶν μελῶν αὐτῆς εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν, πρέπει νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν, ὅπως δοθῇ ἰδιαιτέρα εἰς αὐτὴν πίστωσις διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, διότι δὲν ὑπάρχει ἀσφαλεστέρα προβολὴ ἑνὸς ἔθνους εἰς τὸν διεθνῆ στίβον ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν του δρᾶσιν. Ἡ διοίκησις τῆς Ἀκαδημίας θὰ φέρῃ τὸ μέγα τοῦτο θέμα εἰς τὴν Ὀλομέλειαν, ἐφόσον πρῶτον ἢ δευτέρα Τάξις προβῇ εἰς συγκεκριμένας προτάσεις, καὶ θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Πολιτείαν νὰ χωρίσῃ οἰκονομικῶς τὸν τομέα αὐτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ λοιπὰ ἔργα τῆς Ἀκαδημίας. Ἐνας τόμος ἀρχαίων ἀγγείων, προβαλλόμενος εἰς τὴν διεθνῆ ἐπιστήμην, καλύπτει ἢ μᾶλλον καθιστᾷ περιττὰς ὅλας τὰς λοιπὰς προσπαθείας διὰ τὴν προβολὴν τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι τόσα οἰκονομικὰ μέσα καταναλίσκουν. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐργάζονται ἐν Ἑλλάδι διὰ τὴν ἔκδοσιν τριῶν τόμων ἀγγείων ἢ δις Φιλιππίακη, ἢ κ. Καλλιπολίτη καὶ ὁ κ. Σα-

κελλαράκης. Ἡ δις Φιλιππάκη ἐργάζεται ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐνῶ οἱ δύο ἄλλοι ἐργάζονται ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν. Ἐπίσης, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὴν σχετικὴν ἐκθεσιν τῆς Ἐνώσεως Ἀκαδημιῶν, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Σπ. Μαρινᾶτος προτίθεται νὰ προβῆ εἰς τὴν δημοσίευσιν ἐνὸς τόμου τῶν εὐρεθέντων εἰς τὴν Θήραν ἀγγείων.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω ἐδῶ ὅτι τόμους τοῦ *Corpus Vasorum Antiquorum* ἐκδίδουν αἱ ἑξῆς χῶραι: Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖα Ἀμερικῆς, ἡ Δυτικὴ καὶ Ἀνατολικὴ Γερμανία, ἡ Αὐστρία, ἡ Δανία, ἡ Γαλλία, ἡ Μεγάλῃ Βρετανία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Ἰταλία, ἡ Νορβηγία, αἱ κάτω Χῶραι, ἡ Πολωνία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία. Δέον ἐδῶ νὰ σημειωθῆ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1954 ὁ ἀείμνηστος ἀκαδημαϊκὸς Κ. Ρωμαῖος ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν κ. Σέμνην Καρούζου ἐξέδωκαν τόμον μὲ 50 εἰκόνας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία εἶναι ἔγχρωμος, ὁ τόμος ὅμως αὐτὸς ἔχει ἤδη ἐξαντληθῆ. Ἐπίσης κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ κ. Καρούζου παρουσίασε δύο τεύχη μὲ εἰκόνας ἀρχαίων ἀγγείων. Ἀπὸ τότε ὅμως μέχρι σήμερον ἀπουσιάζομεν ἀπὸ τὸ ἔθνικόν τοῦτο ἔργον. Ἀρκεῖ ἐδῶ νὰ ἀναφέρω ὅτι ἡ Ἰταλία διὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς μουσείων ἔχει παρουσιάσει μέχρι τοῦδε 52 τόμους. Ἐπίσης μόνον τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἔχει ἐκδώσει μέχρι σήμερον 24 τεύχη. Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον Πολωνίας ἔχει ἐκδώσει 8 τεύχη μὲ εἰκόνας ἀρχαίων ἀγγείων. Ἐνδεικτικῶς ἐπίσης ἀναφέρω ἐνταῦθα ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει ἐκδώσει 5 τεύχη τοῦ ἀρχαιολογικοῦ της χάρτου.

Παραλλήλως πρὸς τὸ *Corpus Vasorum Antiquorum* ἡ Ἐνωσις Ἀκαδημιῶν ἐκδίδει καὶ τὸ *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, δηλαδὴ τὸ *Corpus* τῶν ζωγραφικῶν τῶν ὑαλοπινάκων τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, αἱ ὁποῖαι κοσμοῦν τὰς ἐκκλησίας τῆς Δύσεως. Γαλλία, Γερμανία, Μεγάλῃ Βρετανία, Ἰσπανία, Αὐστρία, Βέλγιον, Σκανδιναβία καὶ Ἑλβετία ἔχουν ἐκδώσει ἀρκετοὺς τόμους τῆς θαυμασίας αὐτῆς ζωγραφικῆς τέχνης τοῦ Μεσαίωνος, ἡ ὁποία εἰς ἡμᾶς οὐδέποτε ἐκαλλιεργήθη.

Ἴσως θὰ παραξενευθῆ κανεὶς, ὅταν ἀκούσῃ ὅτι ἡ Ἐνωσις Ἀκαδημιῶν ἐκδίδει κατάλογον τῶν ἀλχημικῶν χειρογράφων. Ἡ ἀπορία του ὅμως θὰ διαλυθῆ ἀμέσως, ὅταν ἀκούσῃ ὅτι τὰ λεγόμενα ἀλχημικὰ χειρόγραφα περιέχουν συλλογὴν ἀντιγράφων διαφόρων ἐγχειριδίων περὶ ἀλχημείας, τῶν ὁποίων ὁ ἀρχικὸς πυρὴν φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἔργον τὸ ἐπιγραφόμενον «Χρυσοποιία τοῦ Στεφάνου τῆς Ἀλεξανδρείας». Τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Στεφάνου τῆς Ἀλεξανδρείας ἦτο διηρημένον εἰς δέκα μαθήματα ἢ μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ δέκατον ἔχει ἀπωλεσθῆ, εἶχε δὲ τοῦτο ἀφιερωθῆ ἀπὸ τὸν συγγραφέα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἡράκλειον, ὡς ἀπέδειξεν ὁ L. G. Westerink ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift* τοῦ

1971, πράγμα τὸ ὁποῖον μᾶς ὀδηγεῖ νὰ ταυτίσωμεν τὸν Στέφανον τῆς Ἀλεξανδρείας μὲ τὸν Οἰκουμενικὸν Καθηγητὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, φέροντα τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ δράσαντα κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα. Ἦδη ὁ μέγας Γερμανὸς φιλόλογος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος Usener ἔχει ἀσχοληθῆ μὲ τὸν Στέφανον («Kleine Schriften» III, σελ. 256) καὶ τελευταίως ὁ ξένος ἑταῖρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Paul Lemerle ἔχει συγκεντρώσει πάντα ὅσα γνωρίζομεν περὶ τοῦ Στεφάνου εἰς τὸ ἔργον του *Le premier humanisme byzantin*, Paris 1971, τὸ ὁποῖον παρουσίασεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ὁ συνάδελφος κ. Ζακυθινός. Κριτικὴν ἔκδοσιν τῆς Χρυσοποιΐας τοῦ Στεφάνου ἔχει ἀναθέσει ἡ Ἑνωσις Ἀκαδημιῶν εἰς τὸν Σεβασμιώτατον πατέρα Saffrey. Ἦδη ὅμως ὑπάρχει ἡ προεργασία τῶν Mynors, Festugière καὶ Verbeke. Ἡ σχετικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ καταλόγου τῶν ἀλλημικῶν κειμένων προεδρεύεται ἀπὸ τὸν παλαίμαχον Γάλλον Ἀκαδημαϊκὸν Ch. Samaran.

Ἡ Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑνώσεως Ἀκαδημιῶν, προεδρευομένη ἀπὸ τὸν συνάδελφον Πολωνὸν κ. Kumanięcki, καταγίνεται μὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ διασήμου θεολόγου, νομικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ φιλολόγου τῶν Κάτω Χωρῶν Hugo Grotius, γεννηθέντος τὸ 1583 καὶ ἀποθανόντος τὸ 1645. Ἡ μεγάλη του συμβολὴ εἰς τὸ φυσικὸν δίκαιον εἶναι ἀναμφισβήτητος, καθὼς ἐπίσης καὶ μεγάλη θεωρεῖται ἡ συμβολὴ του καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ δικαίου, θεωρεῖται δὲ ὡς κατ' ἔξοχὴν διαμαρτυρούμενος φιλόσοφος τοῦ δικαίου τῆς ἐποχῆς του. Τὸ κύριόν του ἔργον ἐκτὸς τῶν θεολογικῶν εἶναι τὸ «De jure belli et pacis». Ὅμως ὁ Grotius ἔχει καὶ ἔργον ποιητικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει καὶ ἡ τραγωδία ἡ ἐπιγραφομένη «Ὁ Χριστὸς πάσχων» (Christus Patiens). Ἔχουν ἤδη ἐκδοθῆ ὁ τόμος 8 καὶ ὁ τόμος 9 τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Grotius καὶ οἱ τρεῖς τόμοι τῶν ποιητικῶν ἔργων του εἶναι ὑπὸ ἐκτύπωσιν. Τὸ Jus Naturalis εἶναι κατὰ τὸν Grotius προσταγὴ τοῦ νοῦ. Αἱ πράξεις αἱ ὁποῖαι συμφωνοῦν μὲ τὸ Jus Naturalis εἶναι ἠθικαί, ἐνῶ αἱ μὴ συμφωνοῦσαι εἶναι ἀνήθικοι. Σημασίαν ἔχει ὅτι ὁ Grotius παραδέχεται ὅτι ὁ Θεὸς οὔτε δύναται νὰ ἄρῃ τὸ Jus Naturalis οὔτε νὰ τὸ μεταβάλλῃ. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ Ἑνωσις Ἀκαδημιῶν, τῆς ὁποίας ὁ κύριος πυρὴν εἶναι εὐρωπαϊκός, ἔχει τάξει ὡς ἓνα τῶν σκοπῶν της τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Grotius, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς δυτικῆς πνευματικῆς ζωῆς ὑπῆρξε μεγίστη.

Αὐτονόητον εἶναι ἐπίσης ὅτι ἡ Ἑνωσις Ἀκαδημιῶν περιλαμβάνει εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν της τὴν ἔκδοσιν λεξικοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς Λατινικῆς Γλώσσης (Dictionnaire du Latin Médiéval), διότι ἡ γλῶσσα αὐτὴ ὑπῆρξε γενικὴ εἰς τοὺς δυτικούς λαοὺς κατὰ τὸν Μεσαίωνα. Εἰς αὐτὴν ἐγένετο

ἡ διδασκαλία εἰς ὅλα τὰ Πανεπιστήμια καὶ δι' αὐτῆς ἐχειραγωγῆθη ἡ δημιουργία καὶ ἡ διαμορφωσις τῶν εἰδικῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν τῶν λαῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ἐχει πλέον γίνει γενικῶς δεκτὸν ὅτι δίχως τὴν λογικὴν τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ τῆς μεσαιωνικῆς λατινικῆς γλώσσης θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαμορφωθοῦν αἱ κατ' ἰδίαν γλώσσαι τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ὡς γράφονται καὶ ὁμιλοῦνται σήμερον. Πάρα πολλὰ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν γλωσσικῶν ἀγῶνων τῶν δυτικῶν λαῶν διὰ τὸ γνωστὸν γλωσσικὸν πρόβλημα, ἂν ἀπεφασίζαμεν νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὰς ἀκρότητας καὶ τοὺς φανατισμούς. Βεβαίως εἰς ἡμᾶς πρόκειται διὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἡ ὁποία διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὁμήρου μέχρι σήμερον ὁμιλεῖται, κινεῖται, διαμορφώνεται καὶ διακρίνεται διὰ τὴν συντηρητικότητά της, ἡ ὁποία ἐκφράζεται τόσον διὰ τοῦ θησαυροῦ τῶν γλωσσικῶν συμβόλων, ὅσον καὶ διὰ τῆς λογικῆς, τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, πράγματα τὰ ὁποία πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ εἶναι οἱ ρυθμισταὶ καὶ τῆς συγχρόνου μορφῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Δὲν δυνάμεθα οὔτε ἀπὸ τὴν παράδοσιν νὰ ἀποσπασθῶμεν οὔτε τὴν ἐξέλιξιν νὰ ἀγνοήσωμεν. Λησμονοῦμεν ὅλοι, συντηρητικοὶ καὶ προοδευτικοί, ὀρθόδοξοι καὶ ριζοσπαστικοί, τὸ ἱστορικὸν θαῦμα, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ μόνη ἐν Εὐρώπῃ γλῶσσα, ἡ ὁποία ὁμιλεῖται, ζῆ καὶ κινεῖται ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον χιλιάδας ἐτῶν. Καὶ ἀντὶ νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸ ἱστορικὸν τοῦτο θαῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔργον τοῦ λαοῦ μας, ὁ ὁποῖος ἐκρατήθη εἰς τὴν ζωὴν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἐπάλαισε καὶ ἐπόνεσεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, φιλονικοῦμεν διὰ τὸν πλοῦτον τῶν γλωσσικῶν συμβόλων, τὸν ὁποῖον μᾶς παρέδωσεν ὁ ἴδιος διὰ τῆς ἱστορικῆς του πάλης καὶ τῆς θαυμαστῆς του ἐπιβιώσεως.

Διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Λεξικοῦ τῆς μεσαιωνικῆς λατινικῆς γλώσσης συνεργάζονται ἐπιτελεῖα ἐπιστημονικὰ καὶ εἰδικὰ ἐπιτροπαὶ τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Δανίας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῶν Κάτω Χωρῶν, τῆς Πολωνίας, τῆς Σουηδίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Τὸ συντελούμενον ἔργον εἶναι πρᾶγματι τεράστιον καὶ μνημειῶδες καὶ ἐπικυρώνει τὴν ἀνθρωπιστικὴν παιδείαν ὅλων αὐτῶν τῶν λαῶν διὰ τοῦ ὄργάνου τῆς λατινικῆς γλώσσης, ὄργάνου τὸ ὁποῖον σήμερον βάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ μίαν κακῶς ἐννοουμένην πολιτικὴν τῆς παιδείας, ἡ ὁποία προσδιορίζεται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τεχνικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐποχῆς μας, καὶ ἡ ὁποία, ἐφ' ὅσον ἄγεται εἰς τὰ ἄκρα, βραχυκυκλώνει τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν λαῶν καὶ τοὺς ὀδηγεῖ εἰς τὸ γνωστὸν σύγχρονον ἄγχος. Ἡ τύχη τῆς λατινικῆς γλώσσης εἰς τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει βεβαίως διαφορὰς. Εἶναι ὅμως χαρακτηριστικὸν ὅτι τὰ πολιτικὰ κόμματα, τὰ

ὅποια βάλλουν σκληρότερον ἐναντίον της καὶ συνεχῶς τὴν περιορίζουν εἰς τὰ προγράμματα τῶν σχολείων ἢ καὶ τὴν ἐκτοπίζουν ὅλως διόλου, εἶναι τὰ λεγόμενα σοσιαλιστικὰ κόμματα. Τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὅλα τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα δὲν ἔχουν πνευματικὸν περιεχόμενον παρὰ μόνον οἰκονομικὸν καὶ τοῦτο ὅπως τὸ ὀρίζει ἡ θεωρία τοῦ Marx.

Περὶ τοῦ τομέως, ὁ ὁποῖος καταγίνεται μὲ τὴν Tabula Imperii Romani, δὲν θὰ ὀμιλήσω, διότι ὁ συνάδελφος κ. Ζακυθινὸς ἀνέπτυξεν ἤδη ἐκτενῶς τὴν σχετικὴν δραστηριότητα τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἀκαδημιῶν. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ μὴ ἐκφράσω τὴν λύπην μου ὅτι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν εἶχε πρὸ ἀρκετῶν ἐτῶν ἐπισήμως παραιτηθῆ τῆς συμμετοχῆς της εἰς τὸ σημαντικὸν τοῦτο ἔργον. Ἡ ἐκπληξίς τόσον ἐμοῦ ὅσον καὶ τοῦ συναδέλφου κ. Ζακυθινοῦ ὑπῆρξεν ὀδυνηρά, ὅταν ἐλάβωμεν γνῶσιν τοῦ γεγονότος τούτου. Ἡ σημερινὴ συμμετοχὴ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Tabula Imperii Romani εἶναι ἐκ τοῦ λόγου τούτου περιορισμένη, ἐνῶ, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς συμμετείχομεν εἰς τὸ ἐγχείρημα, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν εὐρύτεραν συνεργασίαν ὅχι μόνον εἰς τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἐπικρατείας τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Παρητήθημεν οὕτω μιᾶς οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς, ἡ ὁποία ἐκ τῶν πραγμάτων μᾶς ἐπεβάλλετο, διότι μᾶς ἀνῆκε.

Ὁ τομεὺς τοῦ Corpus Philosophorum Medii Aevi ἐνδιαφέρει τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν τὰ μέγιστα, διὰ τοῦτο καὶ συμμετέχουν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν ἀμφοτέροι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀκαδημίας. Τρία εἶναι τὰ μεγάλα θέματα τοῦ τομέως αὐτοῦ: Εἶναι πρῶτον ἡ ἔκδοσις τῶν ἔργων τοῦ Ἀραβος φιλοσόφου, θεολόγου, ἱατροῦ, νομικοῦ καὶ μαθηματικοῦ Ἀβερρόη, γεννηθέντος εἰς Κόρδοβα τῆς Ἰσπανίας τὸ 1126 καὶ θανόντος τὸ 1198. Ὁ Ἀβερρόης κατηγορήθη ὅτι ἐξημίωσε τὸν Μωαμεθανισμόν, διότι τὸν ἀνέμειξε μὲ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Τὰ λογικὰ δὲ καὶ μεταφυσικὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἐκάησαν ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους φανατικούς Μωαμεθανούς. Κατὰ τὸν Ἀβερρόην ὁ Ἀριστοτέλης ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Ὁ Ἀβερρόης εἰργάσθη εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἀληθοῦς Ἀριστοτέλους, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν γνώμην του εἶχε νοθευθῆ ἀπὸ ἄλλους Ἀραβας φιλοσόφους. Ἡ ὁμοφωνία τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκευτικῆς καὶ τῆς κατὰ νοῦν φιλοσοφικῆς ἀληθείας ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸν Ἀβερρόην μὲ τὸ γεγονός ὅτι ὑπάρχει εἰς μόνον ἐνεργὸς νοῦς, δηλαδὴ ὁ θεϊκός. Τὴν λογικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἄλλου ὁ Ἀβερρόης ἐξηγεῖ κατὰ νεο-πλατωνικὸν τρόπον σύμφωνα μὲ τὴν βασικὴν ἀρχὴν τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ περὶ «ἀπορροῆς» τῶν πάντων ἐκ τοῦ Ἐνός (emanatio). Τὰ ἅπαντα τοῦ Ἀβερρόη ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1553. Τὸ Corpus Averroisticum τὸ ὁποῖον ἀποτε-

λεῖ τμήμα τοῦ *Corpus Philosophorum Hispanorum Medii Aevi* καὶ τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ 5^{ον} Διεθνὲς Συνέδριον Μεσαιωνικῆς Φιλοσοφίας, τὸ συνελθὼν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1972 ἐν Μαδρίτη, ὅπου εἶχα τὴν τιμὴν νὰ προσκληθῶ καὶ νὰ προβῶ εἰς ἀνακοίνωσιν περὶ τῆς τύχης τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐξήγγειλεν ἐπισήμως ὅτι ἐργάζεται ἤδη διὰ τὴν ἔκδοσιν ὅλων τῶν ὑπαρχόντων ἔργων τοῦ Ἀβερρόη καθὼς ἐπίσης καὶ ὅλης τῆς βιβλιογραφίας περὶ Ἀβερρόη. Ἐτοιμάζεται ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ ἀραβικοῦ κειμένου τῆς Ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον *Parva Naturalia*, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς ἔργα τοῦ Σταγειρίτου: 1) «περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν», 2) «περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως», 3) «περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως», 3) «περὶ ἐνυπνίων καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς», 5) περὶ μακροβιότητος καὶ βραχυβιότητος», 6) «περὶ νεότητος καὶ γήρωος», 7) «περὶ ζωῆς καὶ θανάτου» καὶ 8) «περὶ ἀναπνοῆς». Ἐπίσης ἐτοιμάζεται ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τῶν λογικῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους, ὑπὸ τὸν μεταγενέστερον ὄρον Ὀργανον, εἰς τὴν ἀραβικὴν.

Τὸ δευτέρον τμήμα τοῦ τομέως τοῦ *Corpus Philosophorum* εἶναι ὁ *Aristoteles Latinus*. Ὁ Ἀριστοτέλης, προτοῦ γίνῃ Λατῖνος, ἔγινε Ἀραβ καὶ ὁ Λατῖνος Ἀριστοτέλης ἀποτελεῖ μετάφρασιν τοῦ Ἀραβος Ἀριστοτέλους. Ἡ περιπέτεια αὐτῆ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ ὁποία ἤρχισε πολὺ ἔνωρίς καὶ ἐκορυφώθη ἀπὸ τὸν Θωμᾶν Ἀκινάτην, τὸν γνωστὸν μὲ τὰ ὀνόματα *doctor angelicus*, *doctor communis* καὶ *doctor universalis*. Ὁ Θωμᾶς ἐγνώρισε τὸν Ἀριστοτέλη μόνον ἀπὸ τὰ Ἀραβικά, ἔζησε δὲ ἀπὸ τὸ 1225 μέχρι τοῦ 1274. Ἦδη ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν αἰματηρῶν ἀγώνων μεταξὺ τῶν φανατικῶν ὀπαδῶν τοῦ Μωάμεθ καὶ τῶν Βυζαντινῶν Χριστιανῶν ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε κυριεύσει τὰς ὀπισθοφυλάκας τῶν Μωαμεθανῶν, ὅπερ σημαίνει ὅτι πολλοὶ Ἀραβες σοφοὶ εἶχαν ἤδη ἀρχίσει νὰ μελετοῦν τὸν Ἀριστοτέλη, νὰ τὸν μεταφράζουσιν καὶ νὰ τὸν σχολιάζουσιν. Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Ἀραβ, κατέκτησεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἀργότερον ὅλα τὰ κέντρα τῆς ἀραβικῆς παιδείας καὶ αὐτὸν ἐγνώρισαν πρῶτον οἱ δυτικοὶ Εὐρωπαῖοι. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν Ἀραβᾶ Ἀριστοτέλη προέκυψεν ὁ Λατῖνος Ἀριστοτέλης καὶ ἀπὸ τὸν Λατῖνον προέκυψε κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀριστοτέλης τῶν κατ' ἰδίαν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Τὴν ἔκδοσιν τοῦ Λατῖνου Ἀριστοτέλους διηύθυνε μέχρι τοῦδε ὁ διακεκριμένος Ἰταλὸς Μεσαιωνολόγος, ἐγκατεστημένος ὅμως ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ κ. Minio-Paluello. Ἡ ἐπαφὴ τῶν Δυτικῶν μὲ τὰ πρωτότυπα κείμενα τοῦ Ἀριστοτέλους ἤρχισε κατ' οὐσίαν κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν. Ποτὲ ὅμως δὲν ἐλευθερώθησαν ὀλοσχερῶς μέχρι σήμερον οἱ δυτικοὶ λαοὶ ἀπὸ τὸν Ἀραβᾶ καὶ τὸν Λατῖνον Ἀριστοτέλη. Ἡ ἄμεσος ἐπαφὴ μὲ τὰ κείμενα τοῦ Ἀριστοτέ-

λους παρέμεινε μοναδικὸν προνόμιον τῆς Ἀνατολῆς, δηλαδὴ τῆς ἀλεξανδρινῆς, τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς μεταβυζαντινῆς ἐποχῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἐπίσης μετὰ τὴν ἡμῶν, τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν ἀρχικῶν κειμένων τοῦ Ἀριστοτέλους δὲν παρεμβάλλεται οὐδὲν ἴσχυος αὐτῆς τῆς περιπετείας τοῦ Ἀριστοτέλους. Τοῦτο εἶναι τὸ μέγα προνόμιον ἡμῶν κατὰ τὴν σχέσιν μας γενικῶς πρὸς τὰ ἀρχαῖα κείμενα. Δὲν παρεμβάλλεται μετὰ τὴν ἡμῶν καὶ αὐτῶν παρὰ μόνον ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν κειμένων ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους Ἑλληνας. Ὡς ἐνθυμεῖσθε, ὁ ξένος ἐταῖρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Καθηγητῆς τῆς Heidelberg κ. Gadamer, κορυφαῖος μετὰ τὴν ἐρμηνευτῶν τῶν ἑλληνικῶν κειμένων σήμερον ἐν Γερμανίᾳ, ἤρchiσε τὴν ὁμιλίαν του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν διὰ τὴν σημασίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας μὲ τὴν διαπίστωσιν ὅτι οἱ δυτικοὶ λαοὶ προσέρχονται εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας διὰ μέσου τῶν ἐρμηνειῶν τῶν γενομένων κατὰ τὸν 19ον καὶ 18ον αἰῶνα καθὼς καὶ διὰ τῶν ἐρμηνειῶν τοῦ Μεσαίωτος, προσέθεσε δὲ ὅτι εἶναι ἀδύνατον δι' αὐτοὺς νὰ προσέλθουν εἰς τὸν Πλάτωνα δίχως νὰ διέλθουν ἀπὸ τὸν Αὐγουστίνον. Τοῦτο εἶναι δι' ἡμᾶς ἀδιανόητον, διότι εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι αὐτῆς τῆς ἐπιβαρύνσεως, ἐκτὸς τῶν σπανίων ἐκείνων περιπτώσεων, ὅπου προχειρολόγοι Ἑλληνες μεταφρασταί, ὑπέικοντες καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ἐκδοτικῶν οἴκων, μεταφράζουσιν ἀρχαῖα ἑλληνικὰ κείμενα ἀπὸ τὰς συγχρόνους εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Τὸ τρίτον τέλος τιμῆμα τοῦ Corpus Philosophorum ἀποτελεῖ τὸ Corpus Platonicum Medii Aevi ἢ ὁ Plato Latinus, ὁ ὁποῖος ἐκδίδεται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ διακεκριμένου πλατωνιστοῦ συναδέλφου κ. Klíbanksy καὶ ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἡ πρώτη φάσις τῆς κριτικῆς ἐργασίας ἔχει ἤδη περατωθῆ καὶ περιλαμβάνει τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος, τὰ ὁποῖα εἶχαν μεταφρασθῆ εἰς τὰ λατινικὰ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ 14ου αἰῶνος. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι οἱ διάλογοι Μένων, Φαίδων, Τίμαιος καὶ Παρμενίδης. Ὁ Πλάτων κατ' οὐσίαν ἔμεινεν ἄγνωστος εἰς τὸν δυτικὸν Μεσαίωνα. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἔγινε προσιτός, ὅπως εἶδαμεν, μόνον διὰ τῆς ἀραβικῆς γλώσσης. Πρέπει ἐδῶ νὰ σημειωθῆ ὅτι τὴν γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν Δύσιν κατὰ τὸν Μεσαίωνα διέδωσαν τὸ πρῶτον Θεολόγοι ἐκ Καλαβρίας, εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Ἑλληνοθεολόγος Βαρλαάμ, ὁ ὁποῖος διωχθεὶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξ αἰτίας τῶν ἀγώνων του ἐναντίον τῶν Ἑουχαστῶν, μετέστη κατὰ τὸ 1342 εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ Πετράρχου εἰς τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἀπέθανεν ἐν Καλαβρίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1348. Εἰς τὰ Μοναστήρια τῆς Καλαβρίας ἐξ ἄλλου ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ καλλιεργῆται. Ὁ πρῶτος ὅμως ἐπίσημος διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐν Ἰταλίᾳ ἦτο ὁ μαθητῆς τοῦ Πλήθωνος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ἐμμανουὴλ Χρυσολωρᾶς, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν εἰς

Βενετιάν, Φλωρεντιάν και Ρώμην, ἀπέθανε δὲ τὸ 1415. Εἶχεν ὅμως ἤδη προηγηθῆ ἢ ἐπίσκεψις καὶ παραμονὴ τοῦ Πλήθωνος, ἐπίσης Κωνσταντινοπολίτου (1355 - 1450), εἰς τὴν αὐτὴν τῶν Μεδίκων. Βραδύτερον δὲ ὁ Πλήθων μαζί με τὸν Βησσαρίωνα, δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος 1438, ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Φερράρας καὶ τῆς Φλωρεντίας. Τὰ μαθήματα τοῦ Πλήθωνος περὶ Πλατωνισμοῦ ἐδημιούργησαν τὴν θέρμην τοῦ ἠγέτου τῶν Μεδίκων Cosimus διὰ τὸν Πλάτωνα καὶ ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν ἴδρυσιν Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας ἐν Φλωρεντία κατὰ τὸ ἔτος 1459. Ἡ ψυχὴ τῆς Ἀκαδημίας αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Marsilius Ficinus (1433 - 1499), ὁ ὁποῖος εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν ἐγένετο ἱερεὺς καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν πιστὴν καὶ γλαφυρὰν μετάφρασιν τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Πλωτίνου, καθὼς ἐπίσης καὶ ὠρισμένων ἔργων τοῦ Πορφυρίου καὶ τοῦ Πρόκλου καὶ ἄλλων Νεοπλατωνικῶν. Ἡ μετάφρασις τοῦ Πλάτωνος ἐγινε κατὰ τὰ ἔτη 1483 - 1484. Τὸ κύριον πρωτότυπον ὅμως ἔργον τοῦ Ficinus εἶναι ἡ Theologia Platonica. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν προέβη ἤδη εἰς τὴν πρότασιν ὅπως ἡ Ἐνωσις Ἀκαδημῶν περιλάβει εἰς τὸ Corpus Philosophorum Medii Aevi καὶ βυζαντινὰ φιλοσοφικά κείμενα.

Ἡ Διεθνὴς Ἐνωσις τῶν Ἀκαδημῶν ἔχει πρὸ πολλοῦ ἐπεκτείνει τὴν δραστηριότητά της καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς δημιουργίας. Ὁ τομεὺς αὐτός, ὁ ὁποῖος ἔχει κρισιμωτάτην σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα φέρει τὸν τίτλον Monumenta Musicae Byzantinae καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀμερικανοῦ Καθηγητοῦ O. Strunk, ὁ ὁποῖος πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔχει ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν Grotta Ferrata καὶ ὡς κύριον ἔργον του ἔχει τὴν σπουδὴν τῶν κειμένων τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Εἰς τὴν σχετικὴν ἐπιτροπὴν μετέχουν ἀμφοτέρω οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀκαδημίας, ὁ δὲ συνάδελφος κ. Ζακυθηνὸς κατέχει τὴν θέσιν τοῦ εἰσηγητοῦ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφέρωμεν ὅλην τὴν δρασίαν τοῦ τομέως τούτου. Μνημονεύω μόνον ἐδῶ ὅτι ὁ εἰσηγητὴς κ. Ζακυθηνὸς ἐτόνισε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰδικῶς τῆς Ἀκαδημίας, εἰπὼν ὅτι τοῦτο εἶναι ἰδιαίτερος ζωηρόν, ἀνέφερε δὲ σχετικῶς τὰς ἐρεῦνας τοῦ κ. Μ. Γ. Στάθη εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁθῶ καὶ τὴν βιβλιογραφίαν ἀρχαίων ἐκδόσεων, τὴν ὁποῖαν ἐτοιμάζει ὁ διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ διακεκριμένος μαθητὴς μας κ. Ἐμμ. Χατζηγιακουμῆς. Προσέθεσε δὲ ὅτι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν δὲν παρέλειψε νὰ ἐκδηλώσῃ τὸ ἐνδιαφέρον της διὰ τὰς ἀτομικὰς αὐτὰς δραστηριότητας σχετικῶς πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ ὅτι ἐξετάζει τὴν δυνατότητα ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς βοηθείας. Εἶπα πρὶν ὅτι ὁ τομεὺς οὗτος ἔχει κρισιμωτάτην σημασίαν δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν ἔρευναν αὐτὴν ἐκδηλοῦνται διάφοροι ροπαί, τάσεις καὶ ἐπιδιώξεις ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα διεκδικοῦν τὴν πατρότητα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ὅταν πρὸ εἰκοσαε-

τίας σχεδόν ευρισκόμην εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ἀείμνητος καὶ μέγας φιλόλογος Werner Jaeger μὲ προσεκάλεσε νὰ παραστῶ εἰς Συνέδριον περὶ βυζαντινῆς μουσικῆς, γενόμενον εἰς τὸ Ἰδρυμα Dumbarton Oaks, ἴδρυμα ἀνήκον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Harvard. Ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς δὲν ὑπῆρχε καμμία ἀντιπροσωπεία. Ἡ ἔμπειρία τὴν ὁποίαν ἀπεκόμισα τότε ἀπὸ τὰς συζητήσεις ἦτο ὅτι οἱ περισσότεροι σύεδροι ἦσαν ἰσραηλιτικῆς καταγωγῆς καὶ ὅτι ἡ ἀπωτέρα ἐπιδίωξις αὐτῶν ἦτο νὰ δείξουν ὅτι ἡ πατρότης τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ἑβραίους. Παρετήρησα τότε ὅτι μία τόσων αἰώνων παράδοσις τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἰσραηλιτικὴν διασπορὰν καὶ διότι δὲν διαπιστοῦται ἱστορικῶς ὅτι ὑπῆρχε παρομοία μουσικὴ εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους καὶ διότι ὁ παλαιότερος χριστιανικὸς ὕμνος, δημιουργηθεὶς κατὰ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος εἶναι τὸ «φῶς ἰλαρόν», τοῦ ὁποίου ἡ μουσικὴ εἶναι καθαρῶς ἑλληνικὴ, ὡς ἐξηγεῖ ὁ ἀείμνητος Ἰωάννης Σακελλαρίδης. Βεβαίως ἔχω γνώσεις βυζαντινῆς μουσικῆς, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι εἶμαι ὡς πρὸς αὐτὴν εἰδικός. Ἐχω ὅμως τὴν γνώμην ὅτι ὁ τομεὺς αὐτός, ἂν ἐξαίρεσωμεν τὴν συμβολὴν τοῦ Σακελλαρίδη, μένει ἐπιστημονικῶς ἀκάλυπτος ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν μουσικολογίαν.

Εἶναι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἀναπτύξω ἐδῶ ὅλα τὰ θέματα, μὲ τὰ ὁποῖα καταγίνονται τὰ κατὰ τόπους ἐπιστημονικὰ ἐπιτελεῖα τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως τῶν Ἀκαδημιῶν. Ἐθίξα μόνον τὰ θέματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα καιρῶς ἐνδιαφέρουν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.

Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ τεματίσω τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν δίχως νὰ καταστήσω γνωστὸν εἰς τὰ ἀξιότιμα μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὅτι ὁ κύριος πυρὴν τῆς Ἑνώσεως εἶναι αἱ Ἀκαδημαῖαι τῶν δυτικῶν χωρῶν. Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν τεταραγμένην ἐποχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν ἀκόμη καὶ ὄργανισμοὶ μὲ τόσον μακρὰν παράδοσιν, ὅπως αἱ Ἀκαδημαῖαι καὶ ἡ Ἑνωσις αὐτῶν, ὑφίστανται κλονισμοὺς καὶ διέρχονται κρίσεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς δύο αἷτια: πρῶτον εἰς τὴν τάσιν ὠρισμένων χωρῶν νὰ ἐπεκτείνουν τὴν ἔνωσιν τῶν Ἀκαδημιῶν γεωγραφικῶς καὶ νὰ περιλάβουν εἰς αὐτὴν καὶ ἰδρύματα τὰ ὁποῖα εἶναι νεογέννητα καὶ οἱ τόποι εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουν δὲν ἔχουν ἀκόμη ἀποκτήσει τὴν συνείδησιν τῆς ἱστορικότητος, ἀπλούστατα διότι δὲν ἔχουν ὅ,τι ὀνομάζομεν ἡμεῖς ἱστορίαν, καὶ δεύτερον εἰς τὴν τάσιν τῶν ἀνιστορήτων τούτων λαῶν, τάσιν τὴν ὁποίαν θωπεύει ἰδιαζόντως ὁ Ὄργανισμὸς τῆς Οὐνέσκο, νὰ εἰσέλθουν οὗτοι εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦτο τῶν παλαιῶν καὶ εὐκλεῶν Ἀκαδημιῶν δίχως ὅμως νὰ ἔχουν μέχρι τοῦδε προσκομίσει οὔτε ἓν φύλλον δάφνης τοῦ Ἀπόλλωνος ὡς τεκμήριον τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἐπιδόσεως. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ Εὐρώπη ἰσορροπήσῃ καὶ

ἐπανεύρη τὸ πνεῦμα της, τὸ ὁποῖον τόσον ἐδεινοπάθησεν ἀπὸ τοὺς δύο ἐμφυλίου πολέμουσ αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται παγκόσμιοι πόλεμοι, ἡ Διεθνῆς Ἑνωσις Ἀκαδημῶν, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀποτελεῖ πάντοτε τὸν δροσερὸν χῶρον τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος.

R É S U M É

La communication est un compte rendu de l'activité de l'Union Académique Internationale, ainsi qu'une série de propositions et de perspectives concernant la collaboration active de l'Académie d'Athènes avec l'U.A.I.

L'U.A.I., ainsi que le Conseil International des Recherches (International Council of Scientific Unions) constituent l'Organisme suprême qui dirige et renforce le travail scientifique des Académies. L'Académie d'Athènes, conformément à ses statuts, est Membre de l'U.A.I. et participe à ses travaux. La Grèce, depuis la fondation de l'UNESCO, verse chaque année à l'U.A.I. une somme de 150.000 dollars et l'Académie d'Athènes environ 9.000 dollars. La collaboration entre les pays et les Institutions qui sont Membres de l'U.A.I. consiste dans l'échange des publications et l'organisation de la rédaction et publication de grandes oeuvres de la culture occidentale. Toute l'activité est dirigée par 25 commissions scientifiques. L'U.A.I. a son siège administratif au Palais des Académies à Bruxelles, où elle tient son Assemblée Générale une fois par an. Cette année à la Réunion du Bureau, qui a eu lieu à l'Institut de France à Paris, a participé, pour la première fois dans l'histoire de l'Académie d'Athènes, le Secrétaire Général, J. N. Théodoracopoulos, en qualité de Membre actif du Bureau de l'U.A.I. (élu en juin 1972, avec la majorité des voix pour un mandat de trois ans).

Les représentants de l'Académie d'Athènes à l'U.A.I. J. N. Théodoracopoulos et D. Zakythinos sont membres des commissions suivantes: Corpus Vasorum Antiquorum, Corpus Philosophorum Medii Aevi, Monumenta Musicae Byzantinae. M. Théodoracopoulos est aussi membre des commissions: Dictionnaire du Latin Médiéval, des Oeuvres d'Érasme, des Projets Nouveaux. M. Zakythinos est membre des commissions: Tabula Imperii Romani, Fontes Africanae Historiae.

M. Théodoracopoulos expose par la suite ses vues concernant des

questions traitées lors de la réunion du Bureau à Paris en Janvier 1973 et avance certaines propositions à l'Académie d'Athènes. Il se rapporte au programme de la publication d'un «Dictionnaire illustré de la mythologie classique» et demande la participation grecque à la rédaction de ce dictionnaire; la participation valorisera la première contribution grecque de la Société Archéologique montant à 3.500 francs suisses.

Les plus importants des anciens programmes de l'U. A. I. sont:

a) Le programme du «Corpus Vasorum Antiquorum», avec 150 fascicules publiés par divers pays; M. Théodoracopoulos propose à l'Académie d'Athènes de faire preuve d'une participation plus active — cela à l'aide d'une somme qui serait versée séparément par l'État — étant donné que la matière dont nous disposons en vases antiques dépasse toute celle des autres pays.

b) Les «Catalogues des Manuscrits Alchimiques», des textes dont le noyau est l'oeuvre (Chrysopéea) de Stéphane d'Alexandrie, Professeur à l'Université de Constantinople au temps de l'empereur Héraclite.

c) Le «Dictionnaire du Latin Médiéval».

d) La «Carte de l'Empire Romain» (Tabula Imperii Romani).

e) Les «Monuments de la Musique Byzantine» (Monumenta Musicae Byzantinae).

En dehors de ces questions, M. Théodoracopoulos traite du «Corpus Philosophorum Medii Aevi», c.à.d. a) des traductions (en latin) d'Aristote (Aristoteles Latinus) dont on prévoit 35 volumes (les 16 déjà publiés), b) du catalogue des manuscrits latins d'Aristote (3 volumes), c) des traduction latines de Platon (Corpus Platonicum Medii Aevi), d) des oeuvres d'Averroès.

Le point critique de la communication est la thèse selon laquelle Aristote, déjà à l'époque des combats sanglants entre les Arabes et les Chrétiens de Byzance, se tenait à l'arrière-garde des Arabes, car les sages Arabes se mettaient alors à l'étudier et à le commenter. C'est pourquoi Aristote devint d'abord Arabe, puis Latin et, après la Renaissance, Français, Italien, Anglais. L'aventure d'Aristote à travers l'arabe et le latin se manifeste encore aujourd'hui dans les langues européennes. Contrairement à ce fait, les Grecs ont toujours eu le privilège d'aborder Aristote, ainsi que tous les auteurs Grecs de l'antiquité, directement, sans voies médianes.

M. Théodoracopoulos insiste, enfin, sur l'importance de la proposition déjà faite à l'U. A. I. de faire comprendre au Corps des Textes Philosophiques du Moyen Age les Textes Philosophiques de Byzance.

★

Μετά τὸ πέρας τῆς ἀνωτέρω ἀνακρινώσεως ὁ κ. **Σ. Μαρινᾶτος** λέγει τὰ ἀκόλουθα :

Πρῶτον νομίζω ὅτι ὀφείλω νὰ συγχαρῶ τὸν κ. Γενικὸν Γραμματέα δι' ὀρισμένας αὐτοῦ παραγράφους περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἰδιοτήτων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Δεύτερον, ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω, ὅτι δὲν ὑπάρχει παρὰ μία ἱκανοποιητικὴ ἐξήγησις, πῶς ἐξέλιπεν ἀποτόμως ὁ μέγας πολιτισμὸς τοῦ Αἰγαίου μὲ τὴν γραμμικὴν γραφὴν Α καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἰσῆχθη ἡ Γραμμικὴ Β, ἡ γραφή, ἣτις ἀπεδείχθη γραφὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ ἐρμηνεία εἶναι ἡ κολοσσιαία ἀνατροπὴ τοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν ἔκρηξιν τῆς Θήρας περὶ τὸ 1500 π. Χ. Ἐγγραφα διὰ τοῦτο εἰς εὐρωπαϊκὸν περιοδικὸν τὴν μελέτην : «Ἡ «ἠφαιστειακὴ» καταγωγὴ τῆς Γραμμικῆς Β». Ἐάν ἡ ἐρμηνεία εὐσταθῆ, ὡς νομίζω, τότε ἀπὸ τοῦ 1500 π. Χ. ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὁμιλεῖται καὶ γράφεται συνεχῶς καὶ ὁ κ. Γεν. Γραμματεὺς δύναται ἀφόβως νὰ εἴπῃ, ὅτι ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα συνέχειαν ἄνευ διακοπῆς τριῶν χιλιάδων πεντακοσίων σχεδὸν ἐτῶν.